

nemá téhož významu, jako odvolání zřízení jednatele, nedá se vykládati jako změna poměrů, jež by zápisu dle § 17 cit. zákona (odst. 2) a čl. 45 obch. z. podléhala. Z uvedeného práva opatření nutných k dalšímu provozování obchodu neplyne oprávnění dozorčí rady měniti ustanovení smlouvy společenské o tom, kdo a jak má podepisovati firmu. Právem tedy byl zamítnut návrh na poznamenání opatření dle § 32 cit. z. v rejstříku obchodním. Jednatel Josef B. nebyl jako pouhý zmocněnec povolán k řízení závodu jako řídící, nýbrž jest v § 13 smlouvy společenské ustanoven jednatelem a v této vlastnosti jemu svěřeno řízení. Není tedy možno odlučovati jeho funkci řídící, pokládati ji za zvláštní zmocnění a vykládati § 13 smlouvy společenské tak, že vyžaduje odvolání jednatele Josefa B. jako takového většinu $\frac{3}{4}$ hlasů ve valné hromadě odevzdaných, nikoliv ale odvolání jeho z působnosti řídící. Stalo-li se usnesení, o jehož zápis bylo žádáno, formálně platně čili nic, musí posuzovati soud rejstříkový a vytýká tedy dovolací rekurs neprávem, že nepřisluší soudu tomu přihlížeti k meritorní otázce. Meritorní otázku, zda opatření dozorčí rady bylo chováním jednatelem odůvodněno, usnesení v odpor brané neřeší. Rovněž bez důvodu vytýká dovolací rekurs, že soud rekursní rozhodl o předmětu, o němž rozhodovati nemůže, poněvadž jednatel odvolaný může prý se svého práva domáhati pouze u valné hromady společnosti. O právech však nebylo rozhodováno, nýbrž o tom, zdali žádaný zápis do rejstříku povolen býti má, a k tomu soud obchodní jest bez odporu povolán. Neplatným usnesení dozorčí rady ovšem není, třeba by valná hromada nebyla prozatím odvolání jednatele schválila a tak je učinila konečným a třeba by bylo opomenuto po opětovném usnesení dozorčí rady svolati valnou hromadu jak § 32 zák. z r. 1906 předpisuje. K zápisu do rejstříku se však nehodí a tím jest odůvodněno nařízení výmazu zápisů povolených v první stolici a obnovení dřívějšího stavu. Pokud dovolací rekurs odpírá jednatelem právo k rekursu, stačí odkázati k § 9 cis. pat. z 9. srpna 1854 č. 208 ř. z.

Čís. 112.

Nárok spoludědiců přejímatele rolnické usedlosti střední velikosti, upravený §em 11 zemského zákona pro Čechy ze dne 7. srpna 1908 č. 68 zem. zák., nemá místa proti osobám, na něž usedlost by i do deseti let od úmrtí původního zůstavitele přešla po přejímání nápadem dědickým, i když ještě v řečeně lhůtě dobrovolně statek v celku prodaly neb po částkách zcela nebo nad rozsah § 11 rozprodaly.

(Rozh. ze dne 1. dubna 1919, Rv I 141/19.)

V roce 1913 zemřel Jan Sch., majitel selské usedlosti střední velikosti. Dědickým narovnáním z téhož roku vypořádána pozůstalost tak, že zůstavitelův syn František Sch. převzal po rozumu zemského zákona pro Čechy ze dne 7. srpna 1908 č. 68 zem. zák. v ujednané hodnotě usedlost, kdežto přejímatelem sourozencům vyštipeny peněžité podíly dědické a vyhrazen nárok, upravený §em 11 dotčeného zákona. V roce 1917 padl přejímatelem usedlosti František Sch. ve válce a usedlost přešla dědickým

nápadem na jeho pozůstalou vdovu a jeho dvě nezletilé děti. Tito prodali v roce 1916 dobrovolnou dražbou usedlost za cenu, převyšující několikrát hodnotu, v jaké byla usedlost roku 1913 Františkem Sch. převzata. Opírajíce se o tento skutkový děj vznesli sourozenci a svého času spoludědici přejímatele statku Františka Sch. proti jeho vdově a dětem nárok, naznačený v § 11 shora dotčeného zákona. Žaloba byla ve všech třech stolicích zamítnuta. **Procesní soud první stolice** (krajský soud v České Lípě) vycházel z těchto úvah: Zákonem o dělení dědictví při rolnických usedlostech střední velikosti poskytuje se přejímateli zvýšením jeho dědického podílu výhoda na účet spoludědiců za tím účelem, by chráněn byl před předlužeností a uchován v držbě statku a tím statek zůstal pokud možno v rodině, jakož i v úvaze, že přejímatel musí si důchod ze statku prací na něm vyzískati, kdežto spoludědicové jsou s to, by kromě dědického podílu využili též svých sil pracovních. Tohoto účelu výhody, poskytnuté přejímateli, nebude dosaženo, zhodnotí-li se přejímatel, nejsa k tomu nutkán, usedlosti a dá tím na jevo, že nezáleží mu na tom, by usedlost zůstala v rodině. V tomto případě jest povinen, by rozdělil se se spoludědici o to, oč, zciziv usedlost, na ní vyzískal. Zákon obmezuje kruh osob, oprávněných to požadovati, na přejímatelovy spoludědice a jich dědice z řady potomstva, vylučuje tudíž z tohoto nároku rodiče, manžela, pobočné příbuzné a jiné dědice spoludědiců a sprostňuje přejímatele z náhradní povinnosti tehda, nezczizil-li usedlosti dobrovolně, nýbrž usedlost prodána vnucenou dražbou, ač přejímatel i v tomto případě vyzíská snad právě tolik, jako při zcizení dobrovolném. Již z těchto ustanovení zákona, jenž o přejímatelových dědicích a právních nástupcích nemluví jakožto o osobách, náhradou povinných a okruh těchto osob také nezužuje, nutno usuzovati, že závazek přejímatele usedlosti dle § 11 nepostihuje jeho dědice a právní nástupce, nýbrž obmezuje se na jeho osobu. Tomu nasvědčuje též ustanovení posledního odstavce § 11, dle něhož ustanovení tohoto paragrafu nevztahují se na nabytí spoluvlastnického práva ku statku manželem resp. manželkou přejímatele, za to však mají platnost i pro další převod práva spoluvlastnického manželem resp. manželkou nabytého na osobu třetí. Z tohoto výjimečného předpisu lze seznati pravidlo, že přejímatelovy spoludědici mají jen tehda nárok na podíl na tom, co za usedlost více bylo docíleno, byla-li usedlost zcizena samým přejímatelem. K tomuto obmezujícímu výkladu § 11 nutkají též úvahy rázu praktického. Úmrtím přejímatele usedlosti přechází usedlost na osoby, jež s někdejšími přejímatelovými spoludědici jsou již v příbuzenském poměru daleko vzdálenějším, po případě nejsou s těmito vůbec v poměru příbuzenském, pročez postrádal by již všelikého přirozeného právního důvodu závazek těchto osob, by, prodávše statek, dělily se se spoludědici přejímatelovými o to, co nad někdejší přejímací hodnotu za statek utržily. Nadto byl by podobný závazek přejímatelových dědiců podstatně na úkor právní bezpečnosti, ježto do deseti let mohou se vlastníci usedlosti vícekrát změnit a tím ovšem měnit se ponejvíce přejímací hodnoty, takže nebylo by zde zákonného měřítka pro stanovení výše náhradní pohledávky přejímatelových spoludědiců. **O d v o l a c í s o u d** (vrchní zemský soud v Praze) schválil výklad, jehož § 11 dostalo se v rozsudku první stolice, poukávav v podstatě ještě k těmto okolnostem: Z toho, že zákon v § 3 ustanovil, že vlastník statku není obmezen, o stat-

ku pořizovati právními jednáními ani mezi živými, ani pro případ smrti, že v § 11 odst. 3 obmezil nárok na náhradu výslovně na spoludědicovy dědice z řady potomstva a v odstavci 5. téhož paragrafu závazek k náhradě rozšířil jen na další převod práva spoluvlastnického manželem resp. manželkou v mezičase nabytého na osoby třetí, nutno usuzovati, že náhradu dlužno jen tehda poskytnouti, prodají-li dobrovolně právními jednáním mezi živými usedlost nebo její převážnou část přejímatel nebo jeho manžel resp. manželka, kteří po zůstavitelově úmrtí stali se spoluvlastníky. Kdyby byl zákonodárce zamýšlel, rozšířiti náhradní povinnost též na pozůstalost a na dědice přejímatele usedlosti, byl by to musil zřejmě a jasně vyjádřiti, iežto předpis § 547 obč. zák., dle něhož dědic, přijav dědictví, představuje vzhledem na dědictví zůstavitele, byl by nutně přiměl zákonodárce k tomu, by pro případ, že by usedlost do deseti let přešla dědickým nápadem postupně na více osob, z nichž dle zákona představuje každá svého zůstavitele a tudíž poslední z nich zároveň prvního zůstavitele, doplnil ustanovení § 11 odst. 3 předpisem o tom, které ze závazků, iež projednáním pozůstalostí po přejímání nebo jeho přímých nebo dalších dědících byly uloženy, může si poslední dědic odečísti od toho, co více za usedlost byl utržil. Obmezení přechodu náhradního závazku jen na pozůstalost a na dědice přejímatele usedlosti bylo by se musilo státi v samém zákoně. Dle všeobecných zásad právních nelze právo, s vlastnictvím volně vládnouti, obmezovati dále, než zákonem přikázáno, pročez nelze ustanovení § 11 vykládati jinak, než jak dolíčeno.

Rozhodnutí nejvyššího soudu opírá se o tyto

Důvody:

Dovolání uplatňuje dovolací důvod § 503 č. 4 c. ř. s., vycházejíc oproti právnímu posouzení věci oběma soudy nižšími se stanoviska, že povinnost uložená §em 11 zákona zemského pro Čechy ze dne 7. srpna 1908 č. 68 z. z. přejateli statku, by totiž, zcizí-li do deseti let od úmrtí zůstavitele přejatý statek zcela nebo převážnou jeho část po dílcích tak, že katastrální čistý výnos zbytku netvoří polovinu čistého katastrálního výnosu převzatého statku, dodatečně o peníz, o který docílená tržová cena převyšuje cenu v pozůstalostním řízení za přejmutí určenou, po srážce dokazatelných oprav se spoludědici nebo jich dědici z řady potomstva se rozdělil, přechází i na dědice přejatele, zemře-li tento do deseti roků od úmrtí původního zůstavitele, a že tedy ono právo dodatečného nároku spoludědiců proti přejateli jest nejen aktivně na straně oprávněných, nýbrž i pasivně na straně přejatelově dědičné. Jedná se v konkrétním případě o statek č. 163 v H., který František Sch. dědickou úmluvou přejal dne 6. května 1913 po zemřelém Janu Sch. za vyšetřenou čistou cenu 15.594 K 51 h, zajištitiv žalujícím, tehdejšími svým spoludědici, súčastné podíly po 4.000 K, s výhradou jich dodatečného nároku ve smyslu § 11 výše citovaného zemského zákona. František Sch. ovšem statku přejatého nezczizil, padl však v polí před uplynutím desetileté lhůty od přejmutí, a, iežto vdova a dítky po něm statek v dobrovolné dražbě za tržovou cenu obnos 15.594 K 51 h několikráte převyšující zczizil, tvrdí

dovolání, že i žalování jako dědicové přejatelovi, třebaže přejatel sám statek nezcižil, jsou povinni k dodatečnému rozdělu přebytku původní ceny, při přejmutí stanovené. Náзор tento proti jasnému znění jak říšského tak i zemského zákona o statcích dědičných a proti intencím zákona nelze udržeti. Intence zákona nese se hlavně k tomu, by udržány a proti rozkouskování chráněny byly selské usedlosti střední velikosti. Proto hlavně vzat zřetel k tomu, by ani podstatné části přejaté usedlosti do deseti let od kmenu její zcizeny nebyly a zachována byla pokud možno usedlost v celé své podstatě. Zákonodárce zajiště předpokládal, že do deseti roků nabyvatel usedlosti přilne k své půdě tak, že nebude třeba její nedělitelnosti a nezcižitelnosti dále hájiti opatřeními, kterými zamezen býti měl vznik ziskuchtivosti v přejateli, hlavní to pohnutky k případnému prodeji statku jemu ještě cizího, nebo podstatných součástí jeho. Již z této intence zákona jest vidno, že jedná se o obmezení nebo ztížení práva volné zcižitelnosti statku, jež stihnouti má čistě a výhradně jen osobu přejatelovu. Z osoby přejatelovy, jemuž ostatně další přenesení nabyté nemovitosti právními jednáními jak mezi živými tak i pro případ úmrtí vždy zůstává volným na nabyvatele třetího závazek ten nepřechází. Vedoucím motivem zákona jest toliko, chrániti statek proti prodeji nebo rozkouskování z příčin ziskuchtivosti nabyvatele, který by předčasným prodejem nebo rozkouskováním nabyté nemovitosti oproti ustupujícím spoludědicům neoprávněného obohacení dosíci mohl. Podrží-li se na zřeteli tato okolnost, nelze ani z doslovu ani z ducha zákona vyvozovati právní názor, že by dodatečný nárok spoludědiců na podíl z docílené vyšší ceny tržové vztahovati se mohl i na případ přítomný, kde přejatel platným posledním pořízením před uplynutím zmíněných deseti roků přejatý statek jako odkaz své manželce zůstavil a tato teprve společně se zákonnými dědici, ku kterým žalobcové nepatří, statek ten prodala. Zákon o dědičných statcích vybraňuje sice dodatečné nároky na docílený vyšší výtěžek nejen spoludědicům přejatelovým, nýbrž i jejich dědicům z řady potomstva jako dědickým jich nástupcům, než k ukoujení těchto dodatečných nároků zavazuje jen přejatele, nikoli též dědice jeho, a přejatele jen pro případy zcizení nahoře uvedené. Dědicové Františka Sch. statek nepřejali, nýbrž nabyli ho pořadem práva dědického od zůstavitele, vůči němuž žalující z dědictví vyloučení jsou. Podle § 3 zmíněného zákona zemského není přijatel v právech, s přijatým statkem dle vůle své naložiti, nijak obmezen a jen pro případ, že by statek do deseti roků od smrti Jana Sch. zcižil, ukládá mu jak úmluva dědická tak i zákon povinnost žalobou požadovanou. František Sch. však statku nezcižil. Nedožil se ovšem uplynuté lhůty deseti roků, avšak dědicům jeho ani dědická úmluva ani zákon povinnost dělby vyššího výtěžku neukládá.

Čís. 113.

Pro žalobu vlastnickou stačí důkaz, že žalovaný moci nad věcí se ujal, netřeba však dokazovati, že věc dosud v moci má (§ 369 obč. z.).

(Rozh. ze dne 1. dubna 1919, Rv I 159/19.)

Vlastnická žaloba o vydání movitých věcí, jež žalovaný obmyslně na se byl převedl, byla procesním soudem první stolice (okresní